

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1198
Toplantı Tarihi/Sayısı : 03.10.2024/51
Karar Numarası : 2024/1046
Başvuran : F.D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın işlemediği bir suç nedeniyle yargılandığı, yasa dışı yollardan gitmiş olduğu Gürcistan'da yakalandığı ve hapis cezası nedeniyle Türkiye'ye iade edildiği iddiasıyla örgüt yöneticiliği kapsamında değil bireysel suçlardan yargılanma ve mağduriyetinin giderilmesi talebine ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. Başvuran; 2007 yılında açık ceza infaz kurumunda cezasının infaz edildiği sırada tanıştığı İ.A. aracılığıyla G.A. isimli kişi ile tanıştığını, adı geçenlerle aralarındaki senet ve para alışverişi nedeniyle 8/4/2008 tarihinde Denizli ilinin Sarayköy ilçesinde bazı akrabaları ile birlikte gözaltına alındığını, yapılan sorgulamanın ardından 12/4/2008 tarihinde tutuklandığını, bahsi geçen olay kapsamında tarafına "2007 yılının ekim ayı ile 2008 yılının nisan ayları arasında yapılan teknik ve fiziki takip neticesinde Sarayköy ve çevresinde faaliyet gösteren silahlı bir suç örgütü kurduğu ve suç örgütü üyelerinin tehdit, baskı ve korkutma yoluyla mağdurların malına ve mülküne el koyduğu" iddialarıyla iddianame düzenlendiğini, söz konusu iddiaların doğru olmadığını, yapılan inceleme ve araştırma sürecinde delil yetersizliğinden 26/2/2010 tarihinde serbest bırakıldıklarını, daha sonra dosyaların tekrar incelenmesi neticesinde 2013 yılında bazı kişilere hapis cezası verildiğini, kendisinin kaçmak durumunda kaldığını, 2015 yılına kadar Irak'ta kaldıktan sonra 2015 yılında Gürcistan'a gittiğini, ailesiyle orada bir düzen kurduğunu, tarafına verilen 52 yıl 17 ay 32 gün hapis cezasının 683 gününü tutuklu olarak geçirdiği göz önüne alınarak hapis cezasının 27 yıl 1 ay 27 güne indirildiğini, daha az bir süre hapis ceza verilmesi gerekirken bu sürenin yanlış hesaplandığını, 5/7/2021 tarihinde Denizli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hakkında yakalama kararı çıkarıldığını, 26/11/2021 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti tarafından Gürcistan makamlarından iade edilmesi konusunda talepte bulunulduğunu, Gürcistan Yüksek Mahkemesi tarafından alınan 2/10/2023 tarihli karar ile iadesine karar verildiğini, Türkiye'de yeniden yargılanma talebinde bulunduğunu, fakat talebinin reddedildiğini, eşinin ve çocuklarının maddi olarak zor durumda olduğunu, kızlarının eğitime devam edemediğini, herhangi bir gelirlerinin olmadığını, bu sebeple on dört aydır ailesinin Denizli'den Erzurum iline açık ve kapalı görüş yapmak üzere gelemediklerini, bununla birlikte Denizli 4. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen karara itiraz etmesi üzerine

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

itirazının reddedildiğini iddia ederek adil yargılanma hakkı çerçevesinde örgüt yöneticiliğinden değil bireysel suç kapsamında yargılanmayı ve tarafına avukat desteği verilmesini talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesi şöyledir:

"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır."

4. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'nın "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hakimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz..."

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

6. 6701 sayılı Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"(1) Kurumun görevleri şunlardır: ... f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek araştırmak karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek; g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek; ...i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek ..."

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.

"(...)"

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar" başlıklı 40'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, ... yönlerinden

incelenir.”

10. Mezkûr Yönetmelik'in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Bununla birlikte başvuru, başvuranın, 2007 yılının Ekim ayı ile 2008 yılının Nisan ayları arasında yapılan teknik ve fiziki takip neticesinde Sarayköy ve çevresinde faaliyet gösteren silahlı bir suç örgütü kurduğu ve suç örgütü üyelerinin tehdit, baskı ve korkutma yoluyla mağdurların malına ve mülküne el koyduğu iddialarıyla hakkında iddianame düzenlendiği, söz konusu iddiaların doğru olmadığı, yapılan inceleme ve araştırma sürecinde delil yetersizliğinden 26/2/2010 tarihinde serbest bırakıldığı, daha sonra dosyaların tekrar incelenmesi neticesinde 2013 yılında hakkında hapis cezasına hükmedildiği, yasa dışı yollarla önce Irak'a sonra Gürcistan'a gittiği, ailesiyle Gürcistan'da yaşamaya başladığı, tarafına verilen 52 yıl 17 ay 32 gün hapis cezasının 683 gününü tutuklu olarak geçirdiği göz önüne alınarak 27 yıl 1 ay 27 güne indirildiği, bu sürenin yanlış hesaplandığı, ayrıca Denizli 4. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen karara yaptığı itiraz başvurusunun reddedildiğini iddialarıyla örgüt yöneticiliği kapsamında değil bireysel suçlardan yargılanma ve mağduriyetinin giderilmesi talebine ilişkindir.

14. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde; yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasıyla ilgili hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır.

15. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesinde ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmediği hükme bağlanmıştır.

16. Başvuranın talebi yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde, başvuranın iddia ve talebine ilişkin Denizli 4. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen karara yaptığı itiraz başvurusunun reddedildiği, başvuranın talebinin yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerden olduğu, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'ıncı maddesi gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu sebeple kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/10/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye